

МИНУЛЕ І СЬОГОДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУВАННЯ

Економічний район – це територіальне цілісна частина народного господарства країни. Основною народногосподарською функцією економічного району є його спеціалізація, вона відповідає його географічному розташуванню, природним, економічним і соціальним умовам та спирається на раціональний поділ праці з іншими районами. Об'єктивною основою економічного району є територіально-виробничі комплекси.

Основи економічного районування України, створювалися досить давно. З цілковитою певністю, можна говорити про XV ст. Серед учених слід виділити праці польського вченого Яна Длугоша «Хорографія Польського Королівства» [1, с. 235]. І. Кирилов в праці «Квітучий стан Всеросійської держави» дав географічний опис території Росії поділивши її на 12 губерній.

В. Татищев запропонував проект нового поділу на губернії й провінції з урахуванням історичних, економічних та національних ознак.

М. Ломоносов запровадив у Росії термін «економічна географія». Економічні райони, на його думку, повинні були виокремлюватися не за адміністративними характеристиками, а за особливостями народного господарства та зв'язку з природним середовищем.

П. Семенов-Тянь-Шанський писав, що «для районування не можна користуватися адміністративним поділом, бо більшість губерній неоднорідна, а повітова одиниця занадто дрібна» [2, с. 102]. На перше місце він висував природно-історичні умови, далі – економічні ознаки: система господарств, поділ землі за угіддями, ступінь розвитку промисловості. Автор виокремив 12 районів, включно з Білоруським, Литовським, Прибалтійським, Малоросійським.

У 20-ті роки в Радянській Росії економічне районування досліджувалося у зв'язку з планом ГОЕЛРО. Формування й розвиток економічних районів стали тоді результатом територіального поділу праці. Обумовлено дві районоутворюючі особливості – економічна та енергетична, а зв'язки усередині районів та між ними здійснювалися за допомогою транспортних магістралей [3, с. 423]. Економічний та енергетичний принцип полягав у тому, що у вигляді району виокремлювалася своєрідна, по змозі економічно завершена територія, яка завдяки сполученню природних особливостей, культурної спадщини та населення з його навичками виробничої діяльності являла собою ланку в загальному ланцюгу народного господарства країни. Це можна трактувати і як засаду «економічної цілісності», що уможливорює створення проекту господарського розвитку, який передбачає оптимальне використання можливостей за мінімальних витрат.

На даний час, економічний район слід розглядати як спеціалізовану територію країни з певним комплексом допоміжних та обслуговуючих виробництв. Спеціалізація району повинна визначати галузі, де витрати праці й коштів на виробництво продукції та її доставку споживачеві найменші порівняно з іншими районами. Економічна ефективність спеціалізації оцінюється як з погляду найдоцільнішого територіального поділу праці у масштабі країни, так і з погляду найповнішого й найпродуктивнішого використання місцевих ресурсів району.

Список використаних джерел:

1. Клиновий Д. В. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка України: навчальний посібник / Д. В. Клиновий, Т. В. Пепа ; Мін-во освіти і науки України. – К. : ЦУЛ, 2006. – 728 с.
2. Сазонець І. Л. Розміщення продуктивних сил: навчальний посібник / І. Л. Сазонець, В. В. Джинджоян, О. О. Чубар ; Мін-во освіти і науки України. – К. : ЦНЛ, 2006. – 320 с.
3. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: підручник / Д. М. Стеченко. – К. : Вікар, 2002. – 396 с.